

Velferðarnefnd Alþingis
Nefndasviði
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 20. apríl 2020

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða, nr. 75/2011 (markmið og hlutverk). Þingskjal 1220 — 712. mál.

Sjálfsbjörg Ish. og Öryrkjabandalag Íslands lögðu fram sameiginlega umsögn um drög að frumvarpi þessu í samráðsgátt stjórnvalda, þ. 20. mars 2020. Þar sem misskilnings virðist gæta um rökstuðning samtakanna í umsögninni er efni hennar hér með ítrekað.

Í umsögninni er lagt til að í 1. gr. laga um Framkvæmdasjóð ferðamanna, nr. 75/2022, sé áréttað að einn höfuðtilgangur sjóðsins sé að tryggja öllum aðgang að ferðamannastöðum út frá sjónarmiðum algildrar hönnunar. Þá verði umsóknir metnar út frá því hvernig framkvæmdir muni bæta aðgengi.

Í rökstuðningi fyrir því að hafna framangreindri breytingartillögu segir í 2. mgr., 5. kafla greinargerðar með frumvarpinu:

„Bent er á að framkvæmdir sem Framkvæmdasjóður ferðamannastaða styrkir geta verið margvíslegar og á ólíkum stöðum í náttúru Íslands. Þegar um er að ræða mannvirki sem falla undir lög um mannvirki, nr. 160/2012, þá gilda þau lög um framkvæmdina, m.a. hvað varðar algilda hönnun. Þá er þess gætt í framkvæmd, eins og umsagnaraðili benti á, að þegar við á sé lögð áhersla á aðgengi fyrir alla. Með vísan til framangreinds leiðir umsögnin ekki til breytinga á efni frumvarpsins.“

Því er til að svara að það er skylda stjórnvalda að búa svo um hnúta að framkvæmdir á stöðum sem ætlaðir eru almenningi séu eins aðgengilegir öllum og framast er hægt. Ferðamannastaðir hljóta, eðli sínu samkvæmt, vera ætlaðir almenningi. Framkvæmdir við ferðamannastaði þurfa því að taka mið af þörfum alls almennings, einnig fatlaðs fólks og sjúklinga.

Víða getur verið erfitt eða ómögulegt að bæta aðgengi svo að allir fái notið. Þá mun það koma fram með rökstuddum hætti í umsókn. Það er ekki ásættanlegt að leyfa því að skautað verði framhjá eðlilegri kröfu um að jafna aðstöðu fólks með því að segja að framkvæmdir geti verið margvíslegar og á ólíkum stöðum.

Oftast hægt að gera meira og betur, ef lagst er aðeins betur yfir áætlanirnar. Væri hægt að jafna halla á stígum? Slétta yfirborð? Setja upp rampa? Bæta upplýsingar? En því verður að ýta eftir. Hugarfarsbreyting næst ekki í tómarúmi.

Svo er því haldið fram að þess sé gætt í framkvæmd að þegar á við sé lögð áhersla á aðgengi fyrir alla. Það væri áhugavert að sjá gögn sem staðfesti það, því undirritaðir hafa séð fjölmörg dæmi um annað og því er hvergi haldið fram í fyrri umsögn að svo sé, þrátt fyrir að það sé staðhæft í greinargerð.

Sjálfsbjörg Ish. og Öryrkiabandalag Íslands leggja hér með aftur fram eftirfarandi tillögu að breytingu á 1. mgr., 1. gr. laga um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða, nr. 75/2011:

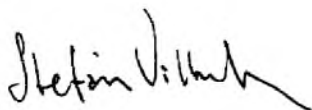
Markmið laga þessara er að stuðla [að] uppbyggingu, viðhaldi og verndun ferðamannastaða og ferðamannaleiða um land allt og og styðja með því við þróun ferðaþjónustu sem mikilvægrar og sjálfbærrar stoðar í íslensku atvinnulífi. Ennfremur er markmið sjóðsins að styðja við uppbyggingu ferðamannastaða og ferðamannaleiða út frá sjónarmiðum alqildrar hönnunar. Það er jafnframt markmið laga þessara að stuðla að dreifingu ferðamanna um landið og styðja við svæðisbundna þróun.

Í framhaldinu þarf síðan að breyta reglugerð svo að þess sé krafist að umsækjendur geri grein fyrir því hvernig framkvæmdir muni bæta aðgengi fatlaðs fólks. Þeir þættir verði vegnir inn við mat á umsóknum, enda þurfi umsækjendur að rökstyðja hvað verði gert til að bæta aðgengi alls almennings að svæðinu. Einnig þarf að tryggja að við úthlutun úr sjóðnum sé farið að mannvirkjalögum og að aðgengi fyrir alla sé hvort geymt til seinni tíma eða því sleppt.

Virðingarfyllst.

Bergur Þorri Benjamínsson formaður Sjálfsbjargar Ish.

Stefán Vilbergsson verkefnastjóri aðgengis- og heilbrigðismálahópa hjá ÖBÍ.

Fylgiskjal:

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða, nr. 75/2011, dags. 20. mars 2020.

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið

postur@anr.is

Samráðsgátt- samradsgatt.island.is

Reykjavík, 20. mars 2020

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða, nr. 75/2011

Í frumvarpi til laga um breytingu á lögum um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða nr. 75/2011 sem nú liggur fyrir felst áhersla frumvarpsins í að styðja við uppbyggingu á stöðum í dreifbýli sem muni dreifa ferðamönnum betur um landið og efla dreifðari byggðir. Það er gott svo langt sem það nær, en frekari breytinga á lögnum er þörf.

Það verður að vera tryggt að löggjöfin styðji við aðra innlenda löggjöf og alþjóðlegar skuldbindingar, svo sem að þær sem kveða á um að manngert umhverfi sem almenningur hafi aðgang að skuli vera aðgengilegt öllum almenningi.

Í 9. gr. samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, SRFF, segir:

Aðildarríkin skulu gera viðeigandi ráðstafanir í því skyni að gera fötluðu fólki kleift að lifa sjálfstæðu lífi og taka fullan þátt á öllum sviðum lífsins, þ.e. ráðstafanir sem miða að því að tryggja fötluðu fólki aðgang til jafns við aðra að hinu efnislega umhverfi[...] Fyrirnefndar ráðstafanir, sem skulu meðal annars felast í því að staðreyna og útrýma hindrunum og tálum sem hefja aðgengi, skulu meðal annars ná til: bygginga, vega, samgangna og annarrar aðstöðu innan dyra sem utan, þar með talið skóla, íbúðarhúsnæðis, heilbrigðisþjónustu og vinnustaða,

Í 30. gr. SRFF segir.

1 mgr.: Aðildarríkin viðurkenna rétt fatlaðs fólks til þess að taka þátt í menningarlífi til jafns við aðra og skulu gera allar viðeigandi ráðstafanir til þess að tryggja að fatlað fólk [...] njóti aðgengis að stöðum þar sem menningarefni eða þjónusta á sviði menningar fer fram, t.d. leikhúsum, söfnum, kvikmyndahúsum, bókasöfnum og ferðamannastöðum og njóti, eftir því sem við verður komið, aðgengis að minnisvörðum og stöðum sem eru mikilvægir í þjóðmenningarlequ tilliti.

5. mgr.: Aðildarríkin skulu gera viðeigandi ráðstafanir í því skyni að gera fötluðu fólki kleift að taka til jafns við aðra þátt í tómsunda-, frístunda- og íþróttastarfi með því að [...] tryggja fötluðu fólki aðgang að stöðum þar sem íþrótt- og tómsundastarf fer fram og að ferðamannastöðum.

Kveðið er á um aðgengi fyrir alla og algilda hönnun í lögum um mannvirki nr. 160/2010 og skipulagslögum nr. 123/2010.

Í 3. tölul. 3. gr. laga um mannvirki, nr. 160/2012 segir.:

Algild hönnun: Hönnun framleiðsluvara, umhverfis, áætlana og þjónustu sem allir geta nýtt sér, að því marki sem aðstæður leyfa, án þess að koma þurfi til sérstök útfærsla eða hönnun. Algild hönnun útilokar ekki hjálpartæki fyrir fatlað fólk sé þeirra þörf.

Opinber sjóður eins og framkvæmdasjóður ferðamannastaða verður að gera kröfu um að skilyrði fyrir styrkveitingu sé að uppbyggingarframkvæmdir miði að því að aðgengi að ferðamannastöðum verði nægilegt fyrir alla, hvort sem þeir séu í eigu eða umsjón sveitarfélaga eða einkaaðila.

Við yfirferð á lögum um framkvæmdasjóð ferðamannastaða og frumvarp um breytingu á lögum um sjóðinn, svo og reglugerð um sjóðinn kemur ýmislegt í ljós

Um markmið og hlutverk sjóðsins segir í 1. gr. laga um framkvæmdasjóð ferðamannastaða:

[Framkvæmdasjóður ferðamannastaða skal stuðla að uppbyggingu, viðhaldi og verndun ferðamannastaða sem eru í eigu eða umsjón sveitarfélaga og einkaaðila um land allt.] 1) Þá skal með fjármagni úr sjóðnum leitast við að tryggja öryggi ferðamanna og vernda náttúru landsins. Einnig er sjóðnum ætlað að fjölga viðkomustöðum ferðafólks til að draga úr álagi á fjölsóttu ferðamannastaði.

Það heyrir því ekki til markmiða sjóðsins skv. lögnum að tryggja það að allur almenningur hafi aðgang að þeim ferðamannastöðum sem hann styrkir til uppbyggingar.

Allar upplýsingar til umsækjenda eru á heimasíðu Ferðamálastofu. Hvergi koma fram kröfur eða tilmæli um að í áætlunum sé gert ráð fyrir að staðurinn verði aðgengilegur öllum. Það eina sem finnst eru "Áherslur Framkvæmdasjóðsins er varða skipulag og hönnun, útlit og gæði mannvirkja og merkinga koma m.a. fram í eftirfarandi ritum "["Aðgengi fyrir alla" bæklingurinn](#)" sem Ferðamálastofa gaf út fyrir 13 árum síðan. Þær leiðbeiningar þarf að uppfæra með tilliti til nýrra mannvirkjalaga auk alþjóðlegra skuldbindinga svo sem SRFF svo og heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna.

Dæmi er um framkvæmdir sem fengið hafa styrk úr Framkvæmdasjóði ferðamannastaða en aðgengi fyrir hreyfihamlaða er sleppt. Húsnæði sem ekki er með lyftu en lyftugöngum er dæmi um slíkt. Sú staða er til að mynda upp á borðinu á Borgarfirði Eystra þar sem þjónustuhús við bátahöfnina- Hafnarhólma stendur tilbúið en lyfta er ekki kominn í bygginguna. Í gögnum Framkvæmdasjóðsins ferðamannastaða sem Ferðamálastofa heldur utanum, kemur sérstaklega fram að "lögð er áhersla á aðgengi fyrir alla". Bréfritarar eru allt annað en ánægðir með þessa stöðu enda vísa þeir aðilar sem að byggingu þjónustuhússins koma ábyrgðinni hver á annan.

Tillögur til breytingar

Breytingarnar þær sem lagðar eru til í umræddu lagafrumvarpi eru til þess fallnar að efla landsbyggðina og ferðamannastaði þar, sem er hið besta mál, en meira þarf að koma til.

Lagt er ti að 1. Mgr. 1. Gr. laga um framkvæmdasjóð ferðamannastaða verði breytt svohljóðandi:

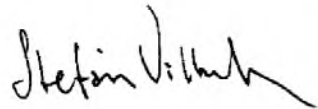
Markmið laga þessara er að stuðla [að] uppbyggingu, viðhaldi og verndun ferðamannastaða og ferðamannaleiða um land allt og og styðja með því við þróun ferðaþjónustu sem mikilvægrar og sjálfbærrar standa í íslensku atvinnulífi. Ennfremur er markmið sjóðsins að styðja við uppbyggingu ferðamannastaða og ferðamannaleiða út frá sjónarmiðum alqilðrar hönnunar. Það er jafnframt markmið laga þessara að stuðla að dreifingu ferðamanna um landið og styðja við svæðisbundna þróun.

Í framhaldinu þarf síðan að breyta reglugerð svo að þess sé krafist að umsækjendur geri grein fyrir því hvernig framkvæmdir muni bæta aðgengi fatlaðs fólks. Þeir þættir verði vegnir inn við mat á umsóknum, enda þurfi umsækjendur að rökstyðja hvað verði gert til að bæta aðgengi alls almennings að svæðinu. Einnig þarf að tryggja að við úthlutun úr sjóðnum sé farið að mannvirkjalögum og að aðgengi fyrir alla sé hvort geymt til seinni tíma eða því sleppt.

Virðingarfyllst.

Bergur Þorri Benjamínsson formaður Sjálfsbjargar lsh.

Stefán Vilbergsson verkefnastjóri aðgengis- og heilbrigðismálahópa hjá ÖBÍ.